

MUHANDISLIK

& IQTISODIYOT

No5

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

2026
MAY

Milliy nashrlar

OAK: <https://oak.uz/pages/4802>

05.00.00 - Texnika fanlari

08.00.00 - Iqtisodiyot fanlar

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB™
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

OpenAIRE

ROAD

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

BASE

Crossref

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

ISSN: 3060-463X

РЭУ.РФ
РОССИЙСКИЙ ЭКОНОМИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ Г.В. ПЛЕХАНОВА
ТАШКЕНТСКИЙ ФИЛИАЛ

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Elektron nashr, 2026-yil, may.

Bosh muharrir:

Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:

Shakarov Zafar G'afarovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:

Abduraxmanov Kalendar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor

Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor

Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,

Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent

Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD

Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)

Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.

Yusupov Maxamadamin Abduxamidovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor

Kalonova Moxigul Baxritdinovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor.

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Norboyev Odil Abrayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Pardaev Umidjon Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich, Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc)

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

- 05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
- 05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
- 05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
- 05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
- 05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
- 05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
- 05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
- 05.01.07 – Matematik modellashtirish
- 05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
- 05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
- 05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
- 05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
- 05.04.01 – Telekommunikatsiya va kompyuter tizimlari, telekommunikatsiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
- 05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
- 05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
- 05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
- 05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
- 05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
- 05.08.06 – "G'ildirakli va gusenisali mashinalar va ularni ishlatish" (texnika fanlari)
- 05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
- 05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
- 10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
- 10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
- 08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 – Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 – Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 – Marketing
- 08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 – Menejment
- 08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK
Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA

АДАПТИВНОЕ БИЗНЕС-ПЛАНИРОВАНИЕ КАК ИНСТРУМЕНТ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ.....	10
Шарипов Конгратбай Авезимбетович, Исматуллаев Темур Равшан угли	
STERJEN KO'NDALANG KESIM YUZASI ELLIPS SHAKLIDAGI TRANSFORMATORNING QISQA TUTASHUV PAYTIDAGI MEKANIK ZO'RIQISHGA CHIDAMLILIGI	18
Bekishev Allabergen Yergashevich, Yakubova Dilfuza Kuanishovna, Saidova Nozima Akkulovna	
ВЛИЯНИЕ ДЕМОГРАФИЧЕСКОЙ ДИНАМИКИ НА РАЗВИТИЕ СФЕРЫ УСЛУГ: ЭКОНОМЕТРИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ РЕГИОНОВ УЗБЕКИСТАНА.....	26
Мусаева Шоира Азимовна, Муйинжонов Хусейн Алишеревич	
МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ ЦИФРОВИЗАЦИИ ЭНЕРГЕТИЧЕСКИХ КОМПАНИЙ И ВОЗМОЖНОСТИ ЕГО АДАПТАЦИИ В УЗБЕКИСТАНЕ	35
Габбарова Ильмира Володиевна	
BALAND BINOLAR FASADLARINI PARDOZLASH TEXNOLOGIYALARINI EKSPLOATATSION ISHONCHLILIK VA XIZMAT MUDDATINI UZAYTIRISH ASOSIDA OPTIMALLASHTIRISH.....	41
Amirov Shavkat Rahmatullayevich	
ИНТЕГРАЛЬНАЯ ОЦЕНКА УСТОЙЧИВОГО ЦИФРОВОГО РАЗВИТИЯ ТУРИЗМА И ЭФФЕКТИВНОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ТУРИСТСКОГО ПОТЕНЦИАЛА БУХАРСКОЙ ОБЛАСТИ	48
Усманова Азиза Баходировна	
PEREGONDAGI HARAКATNI BOSHQARISH TIZIMLARINI MIKROPROTSESSORLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA TAKOMILLASHTIRILGAN TUZILMAVIY SXEMASINI ISHLAB CHIQUISH.....	53
Xujamkulov Eldor G'ayratjon o'g'li	
INVESTITSIYALAR HAJMINI OSHIRISHGA QARATILGAN CHORA-TADBIRLAR VA ULARNI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	62
Alimova Dilafro'z Tohir qizii	
HUDUDLAR KESIMIDA AHOLI O'SISHINING BANDLIK DARAJASIGA TA'SIRINI EKONOMETRIK BAHOLASH (O'ZBEKISTON MISOLIDA)	68
Xusniddinova Gulnoza Ulug'bek qizi	
QUYOSH FOTOELEKTRIK PANELLARI SAMARADORLIGIGA ATROF-MUHIT OMILLARI VA CHANGLANISHNING TA'SIRI HAMDA ULARNI KAMAYTIRISHGA QARATILGAN INNOVATSION TEXNOLOGIYALAR.....	67
Botirov Bozorbek, Iskandarova Charos, Avazov Jonibek, Sultonov Abror	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGINI RIVOJLANTIRISHNING HOZIRGI HOLATI TAHLILI ..	74
Rajapov Xayrulla Bekdurdiyevich, Sharipova Lobar Umrbek qizi	
INTERPOLATSION TIKLASH ALGORITMLARINING OCR ANIQLIGIGA TA'SIRINI BAHOLASH.....	82
Aliyev Nodirbek Hamidullo o'g'li	
IKORXONALARDA KORPORATIV BOSHQARUVNI TAKOMILLASHTIRISHNING ZAMONAVIY YONDASHUVLARI VA INSTITUTSIONAL OMILLARI.....	89
Muxtorova Shaxlo Farxodovna	
O'ZBEKISTONDA QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA MANBALARINING RIVOJLANISH ISTIQBOLLARINI EKONOMETRIK PROGNOZLASH.....	101
Qo'ziboyev Behzod Hamidovich	
KPI-BASED PERFORMANCE MANAGEMENT AND ITS IMPACT ON EMPLOYEE PRODUCTIVITY	106
Sultanova Kamila Mukhtorali kizi	
SANOAT KORXONALARI IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA MARKETING VOSITALARIDAN FOYDALANISH AMALIYOTINI TAKOMILLASHTIRISH	111
Tursunxo'jayev Sardor Jamoliddin o'g'li	

MHXS STANDARTLARIGA O‘TISH: KORXONALAR UCHUN AMALIY MUAMMOLAR VA YECHIMLAR	117
Eshniyazova Yulduz Yuldashbayevna	
TURMUSH FAROVONLIGINI BAHOLASHNING KO‘P O‘LCHOVLI USULLARI VA MEZONLARI	123
Turdikulova Moxira Maxmasharifovna	
KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISHNING MOLIYAVIY-IQTISODIY IMPERATIVLARI	127
Kaxorova Zamira Safaraliyevna	
YENGIL SANOAT KORXONALARIDA RO‘Y BERISHI MUMKIN BO‘LGAN BAXTSIZ HODISALAR VA UNI BARTARAF ETISH CHORA-TADBIRLARI	132
Dehqonov Oyatillo Mansurbek o‘g‘li, Abduraxmanov Abdurashid Ataxanovich	
VTULKA DETALINI ISHLAB CHIQRISHDA SHTAMPLASH TEXNOLOGIK JARAYONINI ISHLAB CHIQISH...	143
Abdullayev Fatxulla, Xasanov Kamoliddin, Yolg‘ashova Madina, Jo‘rayev Muhiddin	
JAHON MOLIYAVIY TIZIMINING TRANSFORMATSIYASI.....	147
Qobilova Nodira Qayumjon qizi, Normurodov X.E.	
KORXONALARDA “TEJAMKOR ISHLAB CHIQRISH” KONSEPSIYASIDAN FOYDALANISHNING XORIJ TAJRIBASI	151
Mamasoliyev G‘ayratbek Maxamadyusupovich	
HUDUDIY BARQARORLIKNI TA‘MINLASHDA MAHSULOT EKSPORTINI DIVERSIFIKATSIYALASH YO‘LLARI.....	156
Mamadjanova Tuyg‘unoy Axmadjanovna	
PAXTA-TO‘QIMACHILIK KLASTERLARIDA ISHLAB CHIQRISHNI DIVERSIFIKATSIYA QILISH ASOSIDA YUQORI QO‘SHILGAN QIYMATLI MAHSULOTLAR ULUSHINI KENGAYTIRISH	161
Yusupova Feruza Yo‘ldoshevna	
AHOLINING MOLIYAVIY SAVODXONLIGINI OSHIRISHDA MIKROLOYIHALARNING O‘RNI	166
Irgashev Anvar Farxodovich	
XALQARO KOMPANIYALARDA INNOVATSION BOSHQARUV TIZIMLARINI RIVOJLANTIRISH STRATEGIYALARI.....	173
Raxmankulov Sherzod Shokirovich	
ИССЛЕДОВАНИЕ ПРОЦЕССА ДЕГРАДАЦИИ КОМПОНЕНТОВ ФОТОЭЛЕКТРИЧЕСКИХ МОДУЛЕЙ В ЗАВИСИМОСТИ ОТ КЛИМАТИЧЕСКИХ ФАКТОРОВ: ЛИТЕРАТУРНЫЙ ОБЗОР	178
Дыскин Валерий Григорьевич, Курбанов Юнус Муртаза угли, Жубаназаров Ринат Шапагат Улы	
RIVOJLANGAN DAVLATLARDA CHIQINDILARNI QAYTA ISHLASH TIZIMINING INSTITUTSIONAL ASOSLARI	184
O‘tbosarov Abrorbek Adxamjon o‘g‘li	
DAVLAT ORGANLARI VA TASHKILOTLARI ICHKI AUDITORLARINING PROFESSIONAL AXLOQ QOIDALARINI ISHLAB CHIQRISH.....	189
Xamidova Zarifa Urol qizi	
AUDIT JARAYONIDA DALIL OLISH VA UNING MUAMMOLARI	196
Ro‘zmetov Mansur	
O‘ZBEKISTONDA IJTIMOYIY TURIZMNI QO‘LLAB-QUVVATLASH MEXANIZMI VA ULARNING SAMARADORLIGI.....	200
Shaydulova Marjona Alisher qizi	
KORXONALARNING MOLIYAVIY HOLATINI IFODALOVCHI KO‘RSATKICHLAR VA ULARNING MOLIYAVIY TAHLILI AHAMIYATI.....	205
Rizoyev Farrux Hikmatilloevich	
NAMANGAN VILOYATIDA KICHIK SANOAT ZONALARIDA IQTISODIY SALOHİYATNI TAKOMILLASHTIRISH VA RIVOJLANTIRISH MASALALARI.....	210
Turaboev Ibroxim Ismoil o‘g‘li	
ISSIQLIK TEXNIKASIDA IKKILAMCHI BUG‘DAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH	215
Komilova Nodira Abdirahmon qizi	

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛЕНИЯ В КОМПАНИЯХ С ГОСУДАРСТВЕННЫМ УЧАСТИЕМ В УСЛОВИЯХ ЭКОНОМИЧЕСКИХ РЕФОРМ	225
Юсупов Зойиржон Ровшан угли, Жумаев Улуғбек Нодирбекович ЦИФРОВАЯ ТРАНСФОРМАЦИЯ УПРАВЛЕНИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬЮ КОМПАНИЙ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛЬНЫХ ЛОГИСТИЧЕСКИХ ИЗМЕНЕНИЙ.....	231
Тожалиев Шохрух Талип ўғли GAMES ARE A POWERFUL TOOL FOR IMPROVING LANGUAGE LEARNING	236
Kulakhmedova Gulnora Abdurahimovna O'ZBEKISTONDA TIJORAT BANKLARINING INNOVATSION XIZMATLARI ORQALI KAMBAG'ALLIKNI KAMAYTIRISH	241
Azlarova Aziza Axrorovna AVTOMOBIL SANOATIDA MAHALLIYLASHTIRISH JARAYONLARINI BOSHQARISH VA RISKLARNI KAMAYTIRISH MEKANIZMLARI.....	248
Marufxanov Davron Hasanovich O'ZBEKISTONDA KICHIK BIZNES VA YOSHLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANTIRISHNING YANGI IMKONIYATLARI: 2026-YIL ISLOHOTLARI VA ISTIQBOLLARI.....	255
Isakjanova Saboxat Muhamedovna MINTAQA IQTISODIYOTI VA SANOATNING RIVOJLANISHI O'RTASIDAGI O'ZARO BOG'LIQLIKNING NAZARIY YONDASHUVLARI.....	263
Jalolova Muazzamxon Akbarjonovna DINAMIK NARX SHAKLLANTIRISHNI JORIY ETISHDA ASOSIY MUAMMOLAR VA ULARNI HAL ETISH YO'LLARI.....	268
Anvar Deberdiyev RAQAMLI XIZMATLARNING O'ZBEKISTON TASHQI SAVDO BALANSIDAGI O'RNI	272
Latipova Shaxnoza Maxmudovna, Normurodova Zuhra Orzimurod qizi TURISTIK KORXONALAR INNOVATSION FAOLIYATINI MOLIYALASHTIRISH SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING METODOLOGIK ASOSLARI.....	278
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna IQTISODIY TIZIMDA TADBIRKORLIK VA TADBIRKORLIK QOBILiyATIGA YANGICHA YONDASHUV.....	283
Tadjiev Bexzod Umidjanovich OTMNI MOLIYAVIY TA'MINLASHNING INNOVATSION MOLIYAVIY MODELARI.....	290
Tuxliyev Bozor Karimovich TOG'-KON SANOATI KORXONALARIDA TEXNOLOGIK TIZIMLARNI RIVOJLANTIRISHNING KONSEPTUAL ASOSLARI	293
Abirova Nargizabonu TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI FAOLIYATIDA INNOVATSION LOYIHALARNI MOLIYALASHTIRISHNI SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	298
Ro'ziyeva Maftuna Yusufovna OMMAVIY AXBOROT VOSITALARI KORXONALARINING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI BAHOLASHDA IQTISODIY KO'RSATKICHLAR DINAMIKASINING EMPIRIK TAHLILI	303
Sharipova Shahlo Istamovna METROLOGIYANING ILMIY-METODIK ASOSLARI VA UNING ZAMONAVIY RIVOJLANISH TENDENSIYALARI.....	308
Maxmudov Dostonbek Soyibjon o'g'li SANOAT KORXONALARIGA KIRITILGAN INVESTITSİYALAR SAMARADORLIGINING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI	312
Mirzakulova Risolat Musurmankulovna O'ZBEKISTONDA RAQAMLI DAVLAT BOSHQARUVI TIZIMINI RIVOJLANTIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI	317
Ibragimova Saodat, Mirhamidova Dilorom, Shagaipova Gulchehra	

OLIY TA'LIM BITIRUVCHILARI SONINING JISMONIY SHAXSLAR DAROMAD SOLIG'IGA TA'SIRI VA INSON KAPITALI ORQALI IJTIMOYIY XARAJATLARNI BOSHQARISH.....	323
Primova Nigora Ikrom qizi	
GLOBAL BIZNESDA INNOVATSIYALARNING ROLI: YANGI TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISHGA STRATEGIK YONDASHUVLAR	331
Raxmankulov Sherzod Shokirovich	
ELEKTRON TIJORAT BILAN SHUG'ULLANUVCHI KORXONALARDA MIJOZLAR QONIQLASH DARAJASI..	337
Aripov Ulug'bek Bahodirovich	
KICHIK BIZNESDA INVESTITSIYA SAMARADORLIGINI BAHOLASH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	341
Xakimov Akbar Anvarovich	
FOTOELEKTRIK TIZIM SAMARADORLIGIGA HARORAT, SOYALANISH VA DEGRADATSIYA OMILLARINING TA'SIRI.....	344
Majidova Maxliyo A'zam qizi	
ISSIQLIK TEXNIKASIDA IKKILAMCHI BUG'DAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH	354
Komilova Nodira Abdirahmon qizi	
STUDY OF THE INFLUENCE OF MEMBRANE REACTOR ON METHANE CONVERSION WITH WATER VAPOR AND CARBON OXIDE (IV).....	362
Umida Shabarova, Sugdiyana Abdurasulova	
ESG MANAGEMENT IN COMMERCIAL BANKS OF UZBEKISTAN: EVALUATION PRACTICES, KEY DETERMINANTS, AND STRATEGIC PRIORITIES.....	367
Sanemkhan Abdullaeva	
UMUMIY O'RTA TA'LIM MUASSASALARIDA BOSHQARUV SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA STRATEGIK MENEJMENTNING O'RNI VA AHAMIYATI	375
Boymirzayev Doniyorbek Anvarjon o'g'li	
PEDAGOGIK MAHORATNI OSHIRISHDA SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARINI QO'LLASH ORQALI TA'LIM JARAYONINI TAKOMILLASHTIRADIGAN PLATFORMA ISHLAB CHIQLASH	379
Salomov Shokirjon, Boboyev Shavkat, Normamatov Xayriddin	
ПОВЫШЕНИЕ ОГНЕСТОЙКОСТИ МАТЕРИАЛОВ НА ОСНОВЕ ВТОРИЧНОГО ПОЛИЭТИЛЕНА.....	386
Назаров Феруз, Назаров Фарход, Ахмедова Фазилат, Элмуродов Элгез, Янгибоев Асадбек	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA INNOVATSION JARAYONLARNI JADALLASHTIRISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	391
Berdiyev Jasur Qo'ldoshevich, Rasulov Akmal Xurshid o'g'li	
EKSPORT VA IMPORTDA TRANSPORT LOGISTIKASINING AHAMIYATI.....	397
Yodgorova Shaxnoza Xayridinovna, Bazarova Sevinch Salim qizi	
MADANIY MEROS OBYEKTLARINING TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDAGI STRATEGIK AHAMIYATI	403
Kuymuratova Matlubaxon Abdimanabovna	
EKSPORT VA IMPORTDA TRANSPORT LOGISTIKASINING AHAMIYATI.....	407
Yodgorova Shaxnoza Xayridinovna, Bazarova Sevinch Salim qizi	
XORAZM VILOYATINING IQTISODIY SALOHİYATI VA TRANSPORT INFRATUZILMASINING TARKIBI HAMDA JORIY HOLATI	411
Karimova Shaxnoza O'ktamovna	
TURISTIK KORXONALAR INNOVATSION FAOLIYATINI MOLIYALASHTIRISH SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING METODOLOGIK ASOSLARI.....	418
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA QISHLOQ JOYLARIDA TURIZM XIZMATLARI INFRATUZILMALARINI RIVOJLANTIRISH	423
Xalimov Shaxboz Xalimovich	
AKTIVLAR QADRSIZLANISHI XARAJATLARINING MOLIYAVIY VA SOLIQ HISOBOTLARIGA TA'SIRI.....	427
Jarimbetov Ajiniyaz Kurbanbaevich	

MUHANDISLIK GEOMETRIYASI VA KOMPYUTER GRAFIKASI FANLARINI O'QITISHDA MULTIMEDIA VA INTERAKTIV TEXNOLOGIYALARNING TA'LIM NATIJALARIGA TA'SIRI: AUDIO VA VIDEOTEKNOLOGIYALAR IXTISOSLIGI MISOLIDA EMPIRIK TADQIQOT.....	430
Utkirova Mamura Faxriddin qizi	
HUDUDIY TADBIRKORLIK TIZIMIDA INVESTITSION RESURSLAR SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING INSTITUTSIONAL VA EKONOMETRIK YONDASHUVLARI	436
Isakov Axmadali Esanbayevich	
MINTAQAVIY OZIQ-OVQAT SANOATI KORXONALARINING INNOVATSION RIVOJLANISHIGA INVESTITSION RESURSLARNING TA'SIRINI EKONOMETRIK BAHOLASH	444
Abdunabiyev Sirojiddin G'anijon o'g'li	
XABAR ALMASHISHGA ASOSLANGAN MARKETINGDA ISTE'MOLCHILARNING SHAXSIY HAYOTINI KUTILMALARI.....	452
Raxmatova Sitora Shuxratjon qizi	
DAVLAT ISHTIROKIDAGI KORXONALARNI OPTIMALLASHTIRISH VA SOG'LOM RAQOBAT MUHITINI SHAKLLANTIRISH: XORIJIY TAJRIBALAR ASOSIDA O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI DAVLAT SEKTORINI INSTITUTSIONAL ISLOH QILISHNING QIYOSIY TAHLILI.....	461
Sharapov Umidjon Shavkatovich	
ZAMONAVIY SERVIS KOMPANIYALAR TANNARXINI ANIQLASHNING DOLZARB YO'NALISHLARI	471
Berdiyeva Dilfuza Axatovna	
NAVOIY VILOYATINING TURISTIK OBYEKTLARI VA ULARDAN SAMARALI FOYDALANISH ORQALI REKREATSION TURIZMNI RIVOJLANTIRISH IMKONIYATLARI TAHLILI	477
Turayev Abduvoxid Kuldashevich	
INVESTITSIYALAR HAJMINI OSHIRISHGA QARATILGAN CHORA-TADBIRLAR VA ULARNI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	483
Alimova Dilafro'z Tohir qizi	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA TADBIRKORLIKNI RAG'BATLANTIRISH MEXANIZMLARI	488
Suvonov Ibrohim Izbosarovich	
QORAKO'L TERI JINGALAKLARINING TAKRORLANMAS KO'RINISHI VA XUSUSIYATLARI.....	492
Hakimova Sh.Q., Azimov J.Sh., Farmonov F.F.	
YOSH TADBIRKORLARNING STARTAP LOYIHALARINI MOLIYALASHTIRISH MEXANIZMLARI	497
Koriev Orif Azizovich	
HUDUDLARDA OLIY TA'LIM VA MEHNAT BOZORI INTEGRATSIYASI YO'NALISHLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	502
Berdiyev Jasur Qo'ldoshevich, Karimov Chuxmor Abdirashidovich	
SUG'URTA KOMPANIYALARINING MOLIYAVIY HOLATI VA MOLIYAVIY NATIJALARI TAHLILI.....	507
Alimov Baxodir Batirovich	
TIJORAT BANKLARIDA KREDIT PORTFELI SIFATINI OSHIRISHNING IQTISODIY TAHLILI	513
Turg'unov Nodirbek Muminjanovich	
TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISHDA INNOVATSION MOLIYALASHTIRISH MEXANIZMLARINING ROLI	516
Xodjimatom Maksudbek Ubaydullayevich	
MINTAQA TURIZM INDUSTRIYASINING IQTISODIY RIVOJLANISHI VA BOSHQARUV FAOLIYATLARI TAHLILI	520
Berdiyev Jasur Qo'ldoshevich, Ruziqulov Aziz Tuxtayevich	
TIJORAT BANKLARIDA FINTECH TEXNOLOGIYALARINI JORIY ETISH ORQALI MOLIYAVIY INKLYUZIVLIKNI TA'MINLASH: NAZARIY YONDASHUV VA ISTIQBOLLAR	526
Nazarova Shohista Tolmas qizi	
METALLARGA BOSIM OSTIDA ISHLOV BERISH JARAYONLARINI RAQAMLI MODELLASHTIRISHNING ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALARI	531
Xasanov Kamoliddin Akmal o'g'li, Abdullayev Fatxulla Sagdullayevich, Diyorov Salohiddin Farhod o'g'li, Jalolov Jafar Jamol o'g'li	

XO'JALIK YURITUVCHI SUBYEKTLARDA PUL MABLAG'LARI HISOBINI MHHS ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH: USLUBIY VA AMALIY YONDASHUVLAR	537
Umurzakov Dilshodbek Xakimovich	
TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINI YASHIRIN IQTISODIYOTNI AMALGA OSHIRISHGA UNDOVCHI OMILLAR.....	543
Bobojonov Azimjon Akmal o'g'li	
MINTAQANING INVESTITSION SALOHİYATINI BAHOLASHNING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI.....	548
Maxmudov Jasurbek Ergashevich	
BUXORO TARIXIY MARKAZIDAGI MUZEY OBYEKTINING SIG'IM TAHLILI: FAYZULLA XO'JAYEV UY-MUZEYI TAJRIBASIDA.....	553
Odilova Muattar Akram qizi, Qilichov Muhridin Husniddin o'g'li	
MAMLAKATIMIZDA KICHIK TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINING INNOVATSION FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHDA MOLİYAVIY VOSITALARDAN FOYDALANISHNING USTUVORLIKLARI.....	560
Turdiyeva Muqaddas Umarovna	
МОДЕЛЬ ЦИФРОВОГО ОБЪЕКТА ДЛЯ АНАЛИЗА КОМПЛЕКСНЫХ ЦИФРОВЫХ ИНФОРМАЦИОННЫХ ОБЪЕКТОВ.....	565
Гулямов Шухрат, Шамсутдинова Винера, Караханова Алсу, Зайниддинова Зебинисо	
TIJORAT BANKLARINING INVESTITSION JOZIBADORLIGINI OSHIRISHNING MOLİYAVIY MEKANIZMLARI	571
Yuldoshov Otabek Jovli o'g'li	
TIJORAT BANKLARINING XALQARO KAPITAL BOZORLARIGA INTEGRATSIYASI VA INVESTITSION SALOHİYATINI OSHIRISH MEKANIZMLARI.....	576
Ortiqov Sidiqjon Xolmurodovich	
XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARIDA RAQOBATBARDOSH SALOHİYATNI SHAKLLANTIRISH VA RAQOBAT USTUNLIKLARINI TA'MINLASH MEKANIZMLARI	583
Asenbaeva Aydaygul, Toshqulova Aziza	
RAQAMLI IQTISODIYOT VA UNING O'ZBEKISTON IQTISODIY TARAQQIYOTIGA TA'SIRI.....	587
Halimov Humoyunbek Tohirjon o'g'li, Rustamov Davron Rustamovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT VA UNING O'ZBEKISTON IQTISODIY TARAQQIYOTIGA TA'SIRI.....	591
Halimov Humoyunbek Tohirjon o'g'li, Rustamov Davron Rustamovich	
SCENARIO-BASED ECONOMETRIC EVALUATION OF REAL INVESTMENT EFFICIENCY IN SMALL BUSINESS ACTIVITIES.....	601
Otajanov Umid Abdullayevich	
O'ZBEKISTONDA YASHIL IQTISODIY O'SISHNI RAG'BATLANTIRISHNING INSTITUTSIONAL VA IQTISODIY MEKANIZMLARI.....	611
Iminoxunov Abdukoxor Abdivaitovich	
BANK 4.0 SHAROITIDA SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARINING BANK BOSHQARUVI SAMARADORLIGIGA TA'SIRI	619
Boltayev Zokirjon Otanazarovich	
MINTAQANI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA SUV RESURSLARI SALOHİYATIDAN FOYDALANISH USULLARI.....	622
Sapayev Azamat Rustamovich	
ФИСКАЛЬНЫЕ ПРАВИЛА В СРЕДНЕСРОЧНОМ БЮДЖЕТНОМ ПЛАНИРОВАНИИ.....	626
Е.М. Соң	
BUXORO VILOYATINING YALPI HUDUDIY MAHSULOT DINAMIKASI VA UNING TARMOQ TUZILMASIDAGI TARKIBIY O'ZGARISHLAR TAHLILI	631
Raxmonqulova Nafisa Olimjonovna	
BARQAROR TURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING ILG'OR XORIY TAJRIBALARI.....	636
Raupov Shuxrat Soyibovich	
BARQAROR TURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING ILG'OR XORIY TAJRIBALARI.....	636
Raupov Shuxrat Soyibovich	

MARKETING FAOLIYATIDA KICHIK BIZNES SUBYEKTLARIDA REAL INVESTITSİYALAR SAMARADORLIGINI SSNARIYLAR ASOSIDA EKONOMETRIK BAHOLASH	652
Otajanov Umid Abdullayevich, Isakova Naima Ikromjonovna	
QURILISH KORXONALARIDA XARAJATLARNI KLASSIFIKASIYA QILISH VA HISOBGA OLISH TIZIMI	663
Toshimov Azizbek Hakimovich	
MARKAZIY OSIYO DAVLATLARIDA SUV RESURLARIDAN OQILONA FOYDALANISH.....	667
Jobborov Elmurod Normo‘minovich	
NAMANGAN VILOYATIDA KICHIK BIZNESNING HUDUDIY IQTISODIYOT RIVOJLANISHIDAGI O‘RNI...	672
Jo‘rayev Ilhomjon Kamolidinovich	
HUDUDLARARO IQTISODIY NOMUTANOSIBLIK VA UNGA TA‘SIR ETUVCHI OMILLAR TAHLILI.....	677
Erkinova Dildora Ravshonbek qizi	
XORIJIY BANKLAR AMALIYOTIDA RISKLARNI BAHOLASH VA BOSHQARISH TAJRIBASI	683
Kudaybergenova Guzal Kuanishbayevna	
КОМПЛЕКСНЫЙ ПОДХОД К ПОВЫШЕНИЮ РАБОТОСПОСОБНОСТИ МЕТАЛЛОРЕЖУЩЕГО ИНСТРУМЕНТА ПРИ ОБРАБОТКЕ ТРУДНООБРАБАТЫВАЕМЫХ МАТЕРИАЛОВ.....	687
Желтухин Андрей Владимирович	
AUDITORLARNING PROFESSIONAL FIKR VA MULOHAZALARINI TAKOMILLASHTIRISHDA XALQARO ILG‘OR TAJRIBALARNING AHAMIYATI	694
Parpiyev Jaxongir Ilxomjonovich	
SOVUTGICH QURILMASIDAGI KONDITSIONERDAN AJRALIB CHIQAIDIGAN ISSIQLIKDAN MAHSULOTLARNI QURITISHDA FOYDALANISH	699
Nuritov Ikrom, Ibojeva Sevinch, Sultonmurodova Xuriniso	
ORGANISATIONAL BEHAVIOR IN ENTERPRISES AND ITS IMPACT ON MANAGEMENT DECISION-MAKING: A REVIEW OF THEORIES	704
Djumanov A.A.	
O‘ZBEKISTON SHAROITIDA QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA MANBALARINI RIVOJLANTIRISHNING ISTIQBOLLARI VA DOLZARB MUAMMOLARI	714
Taniyev Mirzoxid Xurramovich, Mannabova Madina Sunnatillo qizi	
MILLIY GO‘SHT CHORVACHILIGINING INNOVATSION RIVOJLANISHIDA TASHKILIY-IQTISODIY OMILLAR VA ULARNING SAMARADORLIKKA TA‘SIRI.....	721
Kushakov Faxriddin Baxtiyarovich	
KORXONANING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI OSHIRISHDA XARAJATLAR MONITORINGINING ROLI.....	731
Urmanbekova Iroda Farxodovna	

KORXONANING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI OSHIRISHDA XARAJATLAR MONITORINGINING ROLI

Urmanbekova Iroda Farxodovna

Renessans ta'lim universiteti

“Moliya va kredit” kafedrasi dotsenti

ORCID: 0009-0007-3982-0320

Annotatsiya: Ushbu maqolada bozor iqtisodiyoti sharoitida korxonalarining moliyaviy barqarorligini ta'minlashda xarajatlar monitoringining tutgan o'рни va ahamiyati energetika sohasi korxonasi misolida tadqiq etilgan. Tadqiqot davomida xarajatlar tarkibi, daromadlar dinamikasi va moliyaviy koeffitsiyentlar tahlil qilinib, monitoring tizimining korxonaga foydasiga ta'siri asoslab berilgan. Yakunda “Lean production” texnologiyasini joriy etish va logistika xarajatlarini optimallashtirish bo'yicha amaliy tavsiyalar keltirilgan.

Kalit so'zlar: moliyaviy barqarorlik, xarajatlar monitoringi, energetika korxonasi, tannarx, rentabellik, avtonomiya koeffitsiyenti, tejamkor ishlab chiqarish, logistika.

Аннотация: В данной статье на примере предприятия энергетической отрасли исследуется роль и значение мониторинга затрат в обеспечении финансовой устойчивости предприятий в условиях рыночной экономики. В ходе исследования проанализированы структура затрат, динамика доходов и финансовые коэффициенты, обосновано влияние системы мониторинга на прибыль предприятия. В завершение представлены практические рекомендации по внедрению технологии «Lean production» (Бережливое производство) и оптимизации логистических затрат.

Ключевые слова: финансовая устойчивость, мониторинг затрат, энергетическое предприятие, себестоимость, рентабельность, коэффициент автономии, бережливое производство, логистика.

Abstract: This article examines the role and significance of cost monitoring in ensuring the financial stability of enterprises in a market economy, using the example of an energy sector enterprise. During the study, cost structure, income dynamics, and financial ratios were analyzed, and the impact of the monitoring system on corporate profit was substantiated. Finally, practical recommendations for implementing “Lean production” technology and optimizing logistics costs are presented.

Keywords: financial stability, cost monitoring, energy enterprise, cost price, profitability, autonomy ratio, Lean production, logistics.

KIRISH

Zamonaviy bozor iqtisodiyoti sharoitida ishlab chiqarish korxonalarining raqobatbardoshligini ta'minlash bevosita ularning moliyaviy barqarorligiga bog'liq. Global iqtisodiy o'zgarishlar, xomashyo narxlarining beqarorligi va logistika zanjiridagi murakkabliklar ishlab chiqarish subyektlari oldiga ichki imkoniyatlardan maksimal darajada foydalanish vazifasini qo'yimoqda. Bunday vaziyatda korxonaning moliyaviy holatini sog'lomlashtirish va barqaror o'sish sur'atlarini ta'minlashning eng samarali vositalaridan biri — xarajatlar monitoringi tizimidir.

Xarajatlar monitoringi nafaqat sarf-xarajatlarni qayd etish, balki ishlab chiqarishning har bir bosqichida resurslar sarfini tahlil qilish, isrofgarchilikning oldini olish va tannarxni shakllantirishda samarali boshqaruv qarorlarini qabul qilish imkonini beradi. Ayniqsa, moddiy xarajatlar salmog'i yuqori bo'lgan ishlab chiqarish korxonalarida monitoring tizimi orqali tannarxni bir necha foizga pasaytirish ham korxonaning sof foydasi va investitsiyaviy jozibadorligini sezilarli darajada oshirishi mumkin.

Ushbu tadqiqot ishining maqsadi — ishlab chiqarish korxonalarida xarajatlarni tizimli kuzatib borishning uslubiy jihatlarini o'rganish va bu orqali korxonalar moliyaviy barqarorligini mustahkamlash yo'llarini ilmiy jihatdan asoslab berishdan iborat. Tadqiqot obyekti sifatida ishlab chiqarish jarayonidagi xarajatlar dinamikasi va ularning moliyaviy ko'rsatkichlarga ta'siri tanlab olingan.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Ishlab chiqarish korxonalarida xarajatlarni boshqarish va monitoring qilish masalalari iqtisodchi olimlar tomonidan keng tadqiq etilgan. Xususan, xorijiy iqtisodchi olimlardan K. Drury va Ch.T. Xorgren o'z tadqiqotlarida xarajatlar monitoringini boshqaruv hisobining ajralmas qismi sifatida ko'rsatib, tannarxni shakllantirishda "Standard-costing" va "ABC-method" (faoliyatga asoslangan hisob) tizimlarining samaradorligini asoslab berishgan. "Xarajat — bu shunchaki raqam emas, balki boshqaruv samaradorligining aksidir".

Taniqli iqtisodchi Colin Drury ta'kidlaganidek, xarajatlar darajasi korxonalar boshqaruvining qay darajada to'g'ri yo'lga qo'yilganini ko'rsatadi (1).

MDH davlatlari olimlaridan A.D. Sheremet va V.G. Kogdenko moliyaviy barqarorlikni tahlil qilishda xarajatlar dinamikasini nazorat qilish korxonaning to'lov qobiliyatini saqlashdagi asosiy omil ekanligini ta'kidlashadi. Ularning fikricha, monitoring tizimi korxonadagi "moliyaviy teshiklar"ni va samarasiz sarf-xarajatlarni aniqlashga xizmat qiladi (2).

Mahalliy olimlardan A. Pardaev, B. Israilov va M. Pardaeva o'z ilmiy ishlarida O'zbekistondagi ishlab chiqarish korxonalarining milliy xususiyatlarini hisobga olgan holda xarajatlar hisobini takomillashtirish masalalarini yoritganlar. Ular iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida resurs tejovchi texnologiyalarni joriy etish va ishlab chiqarish xarajatlarini monitoring qilishning raqamli usullaridan foydalanish zarurligini alohida qayd etishadi.

Biroq, ko'plab tadqiqotlarda xarajatlar monitoringi faqat hisobga olish nuqtayi nazaridan o'rganilgan bo'lsa-da, uning korxonalar moliyaviy barqarorligini bevosita oshirishdagi strategik roli hamda ishlab chiqarishning o'ziga xos texnologik zanjiri bilan bog'liqligi hali ham qo'shimcha tadqiqotlarni talab etadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda korxonaning moliyaviy barqarorligini baholash uchun koeffitsiyentlar tahlili va xarajatlar monitoringi uchun tizimli, qiyosiy, vertikal, gorizontal hamda trend tahlili usullaridan, shuningdek, o'rtacha miqdorlardan foydalanildi. Xarajatlarning foyda miqdoriga ta'sirini aniqlashda CVP-tahlil (Cost-Volume-Profit) modeli qo'llanildi. Tadqiqot obyekti sifatida korxonaning oxirgi 3 yillik "Moliyaviy natijalar to'g'risida"gi hisoboti va ishlab chiqarish tannarxi ko'rsatkichlari olindi.

Tahlil va natijalar

Korxonaning moliyaviy barqarorligini ta'minlashda xarajatlar monitoringi faqatgina raqamlarni nazorat qilish emas, balki ichki rezervlarni aniqlash va resurslardan foydalanish samaradorligini oshirishning strategik vositasi hisoblanadi. Tadqiqot doirasida energetika sohasi korxonalaridan biri bo'lgan "O'zbekiston milliy elektr tarmoqlari" AJning 2022–2023-yillardagi moliyaviy hisobotlari tahlil qilindi.

Ushbu tahlildan ko'zlangan asosiy maqsad — monitoring tizimi orqali xarajatlar tarkibini optimallashtirish va bu jarayonning korxonalar moliyaviy mustaqilligiga ta'sirini baholashdan iborat. Quyida korxonaning daromad va xarajatlari dinamikasi hamda ularning o'zaro nisbati aks ettirilgan tahliliy ma'lumotlarni ko'rib chiqamiz.

Dastlab, korxonaning moliyaviy natijalariga bevosita ta'sir ko'rsatuvchi asosiy omillar — daromadlar o'sishi va xarajatlar dinamikasini qiyosiy tahlil qilamiz. Bu monitoring tizimi xarajatlarning o'sish sur'atini daromadga nisbatan qanchalik jilovlay olganini ko'rsatib beradi.

Xarajatlar monitoringi korxonaning moliyaviy barqarorligini ta'minlovchi "immun tizimi" hisoblanadi. Ushbu jarayon shunchaki raqamlarni kuzatish emas, balki resurslarni boshqarishning strategik vositasidir.

Xarajatlar monitoringining korxonalar moliyaviy holatiga ta'sirini faqatgina raqamli ko'rsatkichlar bilan cheklab bo'lmaydi. Uni boshqaruv hisobining ajralmas qismi sifatida ko'rib chiqish monitoringning nafaqat hisob-kitob, balki strategik boshqaruv funksiyalarini ham ochib beradi.

Xarajatlar ustidan tizimli nazorat o'rnatish orqali korxonalar o'zining "zaif nuqtalari"ni aniqlaydi va resurslarni eng foydali yo'nalishlarga qayta taqsimlash imkoniyatiga ega bo'ladi. Bu jarayon bevosita korxonaning har qanday iqtisodiy tebranishlarga bardosh bera olish qobiliyatini, ya'ni uning barqarorligini belgilovchi asosiy omildir.

Qisqacha aytganda, xarajatlar monitoringi — bu korxonaning har qanday iqtisodiy tebranishlarga bardosh bera olish qobiliyatini (barqarorligini) belgilovchi asosiy omildir.

Moliyaviy barqarorlik — bu korxonaning o'z resurslaridan samarali foydalangan holda, tashqi qarzga

minimal bog'liqlikda rivojlanish qobiliyatidir (1-jadval).

1-jadval

Xarajatlar monitoringi funksiyalarining moliyaviy barqarorlikka ta'sir mexanizmi¹

Monitoring funksiyasi	Amalga oshirish mexanizmi	Kutilayotgan moliyaviy natija
Og'ishlarni aniqlash	Reja va haqiqiy xarajatlar farqini tahlil qilish	Inqirozli holatlarning oldini olish va moliyaviy intizomni mustahkamlash
Resurslarni qayta taqsimlash	Samarasiz xarajatlarni qisqartirish	Mablag'larni modernizatsiya va innovatsiyalarga yo'naltirish
Tannarxni nazorat qilish	«Lean production» va energiya tejovchi texnologiyalar	Rentabellik darajasining oshishi va foyda marjasining kengayishi
Zaxiralarni boshqarish	Bo'shagan mablag'larni rezervga yo'naltirish	Korxonaning «xavfsizlik yostiqchasi» va likvidlik darajasining ortishi
Debitorlik monitoringi	To'lovlar muddatini nazorat qilish	Pul oqimlari barqarorligi va qarz yukining kamayishi

Xarajatlar monitoringining nazariy-uslubiy asoslarini tahlil qilar ekanmiz, tejamkor ishlab chiqarish tizimi asoschisi Taiichi Ohnoning quyidagi fikrlarini keltirish o'rinalidir: "Bizning bor ishimiz — mijoz buyurtma bergan vaqtdan to biz pulni qabul qilib olgunimizgacha bo'lgan vaqt oralig'ini va bu jarayondagi isrofgarchiliklarni kuzatishdir". Ushbu g'oya zamonaviy xarajatlar monitoringining asosiy mohiyatini tashkil etadi. Elektr energiyasi korxonasi misolida ham energiya ishlab chiqarish bosqichidan to undan tushadigan mablag'lar to'liq yig'ilgunigacha bo'lgan barcha jarayonlarda monitoring o'rnatilishi ortiqcha yo'qotishlarning oldini oladi va korxonaning moliyaviy barqarorligini ta'minlaydi.

Xarajatlar monitoringi tizimining amaliy samaradorligini baholash uchun energetika sohasi korxonalaridan biri bo'lgan "O'zbekiston milliy elektr tarmoqlari" AJning oxirgi ikki yillik moliyaviy hisobot ma'lumotlariga tayandik. Tadqiqot davomida korxonaning daromad keltiruvchi manbalari va ularni shakllantirish uchun sarflangan xarajatlar o'rtasidagi mutanosiblik o'rganildi.

Xususan, sotishdan olingan sof tushum va tannarx dinamikasining qiyosiy tahlili monitoring tizimi korxonaning yalpi foydasiga qanchalik ta'sir ko'rsatganini aniqlash imkonini beradi. Quyidagi 2-jadvalda korxonaning asosiy moliyaviy ko'rsatkichlaridagi o'zgarishlar va ularning o'sish sur'atlari tahlili keltirilgan (2-jadval).

2-jadval.

Korxonaning asosiy moliyaviy natijalari va xarajatlar tahlili² (mlrd. so'mda)

Ko'rsatkichlar nomi	2022-yil	2023-yil	O'zgarishi (+/-)	O'sish sur'ati (%)
Mahsulot (tovar, ish va xizmat)larni sotishdan sof tushum	10 540,2	12 850,5	+2 310,3	121,9%
Sotilgan mahsulotning tannarxi	9 860,4	11 420,8	+1 560,4	115,8%
Yalpi foyda (zarar)	679,8	1 429,7	+749,9	210,3%
Davr xarajatlari (ma'muriy, sotish va b.)	410,5	385,2	-25,3	93,8%
Asosiy faoliyatning boshqa daromadlari	120,3	145,6	+25,3	121,0%
Asosiy faoliyatning foydasi (zarari)	389,6	1 190,1	+800,5	305,4%

Tahlillarimiz shuni ko'rsatadiki, 2023-yilda korxonaning sof tushumi 21,9% ga oshgan bo'lsa-da, xarajatlar monitoringi tizimi orqali davr xarajatlarini 6,2% ga (93,8% gacha) qisqartirishga erishilgan. Bu esa korxonaning yalpi foydasini ikki barobardan ziyodga (210,3%) oshirish imkonini berdi. Tannarxning o'sish sur'ati (115,8%) tushumning o'sishidan (121,9%) past bo'lishi xarajatlar nazorati samarali ekanligidan dalolat beradi.

Korxonaning umumiy moliyaviy natijalarini ko'rib chiqqandan so'ng, xarajatlar monitoringining qaysi yo'nalishlarda eng yuqori samara berganini aniqlash maqsadida jami xarajatlar tarkibiga to'xtalib o'tamiz. Energetika korxonalarida xarajatlarning asosiy qismi mahsulot tannarxiga to'g'ri kelishini inobatga olgan holda, monitoring tizimining har bir xarajat bandi bo'yicha samaradorligini tahlil qilish lozim. Bu, o'z navbatida, ma'muriy

1 Manba: muallif ishlanmasi.

2 Manba: muallif ishlanmasi.

va operatsion xarajatlarni optimallashtirish orqali korxonaning moliyaviy yukini kamaytirish imkoniyatlarini ko'rsatib beradi. Quyidagi jadvalda jami xarajatlarning tarkibi va ulardagi strukturaviy o'zgarishlar aks ettirilgan (2-jadval):

2-jadval.

Korxonada jami xarajatlarning tarkibi va strukturaviy o'zgarishlari³

Xarajat turlari	2022-yil (mlrd. so'm)	2023-yil (mlrd. so'm)	Ulushi (%)	O'zgarishi (+/- %)
I. Ishlab chiqarish tannarxi, jumladan:	9 860,4	11 420,8	94,6%	+15,8%
Elektr energiyasini sotib olish	8 120,5	9 540,2	79,1%	+17,5%
Xizmat ko'rsatish va ta'mirlash	940,2	1 020,3	8,5%	+8,5%
Ish haqi va ijtimoiy soliq	799,7	860,3	7,1%	+7,6%
II. Davr xarajatlari, jumladan:	410,5	385,2	3,2%	-6,2%
Ma'muriy xarajatlar	250,1	210,5	1,7%	-15,8%
Sotish xarajatlari	160,4	174,7	1,4%	+8,9%
III. Boshqa operatsion xarajatlar	125,4	260,3	2,2%	+107,6%
JAMI XARAJATLAR:	10 396,3	12 066,3	100%	+16,1%

Jadvaldan ko'rinadiki, jami xarajatlarning qariyb 95 foizini ishlab chiqarish tannarxi tashkil etadi. Bu xarajatlar monitoringini aynan texnologik jarayonlar va energiya yo'qotishlarini kamaytirishga qaratish zarurligini asoslaydi.

Ma'muriy xarajatlarning 15,8 foizga qisqargani (250,1 dan 210,5 mlrd so'mga) korxonada xarajatlar monitoringi va nazorati tizimi ma'muriy darajada samarali ishlayotganidan dalolat beradi.

Xarajatlar tarkibida elektr energiyasini sotib olish ulushi yuqoriligicha qolmoqda. Bu esa korxonaning moliyaviy barqarorligini oshirish uchun nafaqat ichki nazorat, balki tashqi yetkazib beruvchilar bilan ishlash strategiyasini ham monitoring qilishni talab etadi.

Xarajatlar monitoringi nafaqat sarf-xarajatlarni kamaytirish, balki daromad manbalarini optimallashtirishga qanday xizmat qilishini ko'rsatish uchun jami daromadlar tarkibi tahlili juda muhim. Dastlab, korxonaning moliyaviy natijalariga bevosita ta'sir ko'rsatuvchi asosiy omillar — daromadlar o'sishi va xarajatlar dinamikasini qiyosiy tahlil qilamiz. Bu monitoring tizimi xarajatlarning o'sish sur'atini daromadga nisbatan qanchalik jilovlay olganini ko'rsatib beradi (3-jadval).

3-jadval.

Korxonada jami daromadlarining tarkibi va dinamikasi tahlili⁴

Daromad turlari	2022-yil (mlrd. so'm)	2023-yil (mlrd. so'm)	Ulushi (%)	O'sish sur'ati (%)
1. Mahsulot va xizmatlarni sotishdan sof tushum	10 540,2	12 850,5	93,5%	121,9%
2. Asosiy faoliyatning boshqa daromadlari, jumladan:	120,3	145,6	1,1%	121,0%
Aybdor shaxslardan undirilgan jarima va penyalar	45,2	58,4	0,4%	129,2%
Inventarizatsiya natijasidagi ortiqcha chiqimlar	15,6	12,1	0,1%	77,5%
3. Moliyaviy faoliyat daromadlari, jumladan:	450,8	740,2	5,4%	164,2%
Dividendlari va foizli daromadlar	180,5	290,4	2,1%	160,8%
Valyuta kurslari farqidan ijobiy natija	270,3	449,8	3,3%	166,4%
JAMI DAROMADLAR:	11 111,3	13 736,3	100%	123,6%

Jami daromadning 93,5% qismi elektr energiyasini uzatish va sotishdan shakllangan. Bu shuni anglatadiki,

3 Manba: muallif ishlanmasi.

4 Manba: muallif ishlanmasi.

xarajatlar monitoringi aynan asosiy faoliyatdagi yo'qotishlarni kamaytirishga yo'naltirilsa, sof foyda miqdori keskin oshadi.

Moliyaviy faoliyatdan olingan daromadlar 64,2% ga o'sgan. Bu korxonaning bo'sh pul mablag'larini monitoring qilish va ularni samarali joylashtirish (masalan, depozitlar yoki qimmatli qog'ozlar) natijasidir. Jarima va penyalarning oshishi (29,2%) debitorlik qarzlari ustidan nazorat va monitoring kuchaytirilganini ko'rsatadi.

Daromadlar tarkibi tahlili shuni ko'rsatadiki, korxonaning moliyaviy barqarorligi faqatgina asosiy tushumga emas, balki moliyaviy daromatlarni boshqarishga ham bog'liq. Xarajatlar monitoringi tizimi doirasida debitorlik qarzlari va pul oqimlarining nazorat qilinishi jami daromadlarning 123,6% ga o'sishini ta'minlovchi omillardan biri bo'lib xizmat qilgan.

Xarajatlar monitoringi va daromadlar dinamikasi tahlili korxonaning operatsion samaradorligini ko'rsatsa-da, uning uzoq muddatli strategik yashovchanligini baholash uchun moliyaviy barqarorlik koeffitsiyentlarini o'rganish lozim.

Xarajatlarni tizimli nazorat qilish orqali erishilgan tejamkorlik korxonaning o'z mablag'lari hajmini oshirishga va tashqi qarz majburiyatlariga bog'liqlikni kamaytirishga xizmat qiladi. Koeffitsiyentlar tahlili monitoring tizimining korxonada moliyaviy mustaqilligini mustahkamlashdagi rolini miqdoriy jihatdan ifodalaydi. Bu ko'rsatkichlar korxonaning kutilmagan iqtisodiy xavf-xatarlarga bardosh berish qobiliyatini va investitsiyaviy jozibadorligini baholashda asosiy mezon hisoblanadi (4-jadval).

4-jadval

Korxonaning moliyaviy barqarorlik ko'rsatkichlari dinamikasi tahlili⁵

Koeffitsiyent nomi	2022-yil	2023-yil	Normativ qiymati	O'zgarishi (+/-)
Avtonomiya (mustaqillik) koeffitsiyenti	0,42	0,48	> 0,5	+0,06
Mablag'lar bilan ta'minlanganlik koeff.	0,08	0,12	> 0,1	+0,04
Qoplash (likvidlilik) koeffitsiyenti	1,15	1,28	> 1,0	+0,13
Moliyaviy turg'unlik koeffitsiyenti	0,65	0,72	> 0,7	+0,07

Jadval ko'rsatkichlari bo'yicha tahliliy xulosa: moliyaviy barqarorlik koeffitsiyentlarining qiyosiy tahlili shuni ko'rsatadiki, korxonada xarajatlar monitoringining yo'lga qo'yilishi barcha asosiy ko'rsatkichlarning ijobiy tomonga o'zgarishiga olib kelgan. Xususan, avtonomiya (mustaqillik) koeffitsiyenti 0,42 dan 0,48 gacha ko'tarilganligi korxonaning tashqi qarzga bog'liqligi kamayib, o'z mablag'lari hisobiga shakllangan aktivlar ulushi ortganini anglatadi. Bu ko'rsatkichning normativ qiymatga (0,5) yaqinlashishi xarajatlar samarali nazorat qilinishi natijasida sof foydaning kapitallashuv darajasi oshganidan dalolat beradi.

Mablag'lar bilan ta'minlanganlik koeffitsiyenti 1,5 barobarga (0,08 dan 0,12 gacha) oshib, normativ talabdan (0,1) yuqori bo'lgan. Bu korxonaning o'z aylanma mablag'lari joriy faoliyatni qoplash uchun yetarli ekanligini va moliyaviy qaramlik xavfi kamayganini isbotlaydi. Qoplash (likvidlilik) koeffitsiyentining 1,28 ga yetishi korxonaning o'z qisqa muddatli majburiyatlarini joriy aktivlar hisobidan to'liq va muddatida qaytarish qobiliyatini tasdiqlaydi.

Umumiy xulosa qilganda, xarajatlar monitoringi nafaqat operatsion tejamkorlikni ta'minlagan, balki korxonaning strategik moliyaviy turg'unligini 0,07 punktga yaxshilagan, bu esa energetika sohasidagi yirik korxonalar uchun yuqori natija hisoblanadi. Xarajatlar monitoringi hisobiga sof foyda oshishi korxonaning o'z mablag'larini ko'paytirgan va natijada avtonomiya koeffitsiyenti normativga yaqinlashgan.

Ushbu jadval monitoring tizimi joriy etilgandan so'ng xarajatlarning "qaytimi" qanchalik yaxshilanganini ko'rsatadi (5-jadval).

5-jadval
Xarajatlardan foydalanish samaradorligi⁶

Ko'rsatkichlar	2022-yil	2023-yil	O'sish sur'ati (%)
Xarajatlar rentabelligi (%)	3,7%	9,3%	+5,6%
Mahsulot sig'imi (1 so'mlik tushumga xarajat)	0,94	0,89	-5,3%
Mehnat unumdorligi (mln so'm/kishi)	120,5	145,2	120,5%

Jadvaldan ko'rinib turibdiki, xarajatlardan foydalanish samaradorligi ko'rsatkichlari korxonada xarajatlar monitoringi nafaqat miqdoriy, balki sifat jihatidan ham ijobiy natijalar berganini ko'rsatmoqda. Ya'ni, xarajatlar rentabelligining 3,7 foizdan 9,3 foizga, ya'ni 5,6 punktga o'sishi har bir so'm sarflangan xarajattan olinadigan foyda hajmi sezilarli darajada oshganligini anglatadi. Bu monitoring tizimining korxonada foyda olish salohiyatini yuzaga chiqarishdagi bevosita samaradorligini isbotlaydi. Mahsulot sig'imining (1 so'mlik tushumga sarflangan xarajat) 0,94 so'mdan 0,89 so'mga tushishi (5,3% ga kamayishi) ishlab chiqarish va boshqaruv jarayonlarida isrofgarchilikka chek qo'yilganidan dalolat beradi. Bu korxonaning moliyaviy barqarorligini ta'minlashda eng asosiy ko'rsatkichlardan biri hisoblanadi.

Mehnat unumdorligining 20,5 foizga o'sishi xarajatlar monitoringi doirasida kadrlar resursidan ham oqilona foydalanilayotganini va boshqaruv samaradorligi oshganini ko'rsatadi. Xulosa qiladigan bo'lsak, xarajatlar tarkibi va ulardan foydalanish samaradorligining yaxshilanishi korxonaning ichki rezervlarini ishga solish imkonini bergan. Bu esa, o'z navbatida, mahsulot tannarxining raqobatbardoshligini oshiradi va korxonaning investitsiyaviy jozibadorligini mustahkamlaydi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Energetika korxonasi moliyaviy ko'rsatkichlari tahlili hamda o'tkazilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, bozor iqtisodiyoti sharoitida xarajatlar monitoringi korxonaning moliyaviy barqarorligini ta'minlashda hal qiluvchi omil hisoblanadi. Tahlil natijalari asosida quyidagi xulosalar shakllantirildi:

Monitoringning samaradorligi: Xarajatlar ustidan tizimli nazorat o'rnatilishi natijasida davr xarajatlarini 6,2% ga qisqartirish va sof foyda hajmini sezilarli darajada oshirish imkoniyati yaratildi. Bu esa xarajatlar monitoringi nafaqat nazorat vositasi, balki korxonaning iqtisodiy o'sish drayveri ekanligini isbotlaydi.

Moliyaviy mustaqillik: Xarajatlarni optimallashtirish hisobiga korxonaning avtonomiya koeffitsiyenti 0,48 ga yetdi. Bu korxonaning tashqi qarz majburiyatlariga bog'liqligi kamayganini va moliyaviy turg'unligi oshganini ko'rsatadi.

Resurslardan oqilona foydalanish: 1 so'mlik tushumga sarflangan xarajatning kamayishi va rentabellikning 9,3% ga ko'tarilishi korxonaning ichki rezervlaridan samarali foydalanilayotganidan dalolat beradi.

Tadqiqot natijalaridan kelib chiqib, korxonada moliyaviy barqarorligini yanada oshirish bo'yicha quyidagi ilmiy-amaliy tavsiyalar taklif etildi:

- Raqamli monitoringni joriy etish: korxonada xarajatlarni real vaqt rejimida nazorat qilish imkonini beruvchi raqamli monitoring tizimini (ERP-tizimlar) to'liq integratsiya qilish. Bu inson omilini kamaytiradi va xarajatlardagi og'ishlarni tezkor aniqlash imkonini beradi.

- Target-kosting uslubidan foydalanish: mahsulot (xizmat) tannarxini rejalashtirishda bozor narxidan kelib chiqqan holda "maqsadli tannarx" uslubini qo'llash. Bu xarajatlarni ishlab chiqarish jarayonigacha bo'lgan bosqichda optimallashtirishga xizmat qiladi.

- Debitorlik qarzlarni boshqarishni takomillashtirish: monitoring tizimi doirasida debitorlik qarzlarning muddatli tahlilini (aging analysis) muntazam yuritish va qarz yig'ilishining oldini oluvchi rag'batlantirish tizimini joriy etish.

- Energiya samaradorligi monitoringi: energetika korxonasi o'ziga xosligidan kelib chiqib, texnologik yo'qotishlarni kamaytirish bo'yicha "energiya auditi" monitoringini muntazam o'tkazib borish.

- "Lean production" (tejamkor ishlab chiqarish) texnologiyasini joriy etish: ishlab chiqarish jarayonidagi barcha turdagi isrofgarchiliklarni (vaqt, xomashyo, ortiqcha harakat) minimal darajaga tushirish orqali mahsulot tannarxini pasaytirish va operatsion samaradorlikni oshirish lozim.

- Logistika xarajatlarini optimallashtirish: yetkazib berish zanjirini va logistika marshrutlarini qayta ko'rib chiqish, transport xarajatlarini kamaytirish hamda ombor zaxiralarini boshqarishning zamonaviy usullaridan foydalanish tavsiya etiladi.

- Energiya tejoychi texnologiyalarni tatbiq etish: energetika korxonasi o'ziga xosligidan kelib chiqib, ishlab

6 Manba: muallif ishlanmasi.

chiqarish va uzatish jarayonlarida yuqori samaradorlikka ega, energiya tejovchi uskunalarni o'rnatish orqali texnologik yo'qotishlar hajmini qisqartirish zarur.

- Monitoring tizimini avtomatlashtirish: xarajatlar tahlili natijasida aniqlangan kamchiliklarni bartaraf etish uchun real vaqt rejimida ishlovchi nazorat mexanizmlarini yaratish, bu esa moliyaviy barqarorlikning barqaror o'sishini ta'minlaydi.

- Doimiy audit: xarajatlar samaradorligini har chorakda ichki auditdan o'tkazish.

- KPI tizimi: xarajatlarni kamaytirish ko'rsatkichlarini mas'ul xodimlarning rag'batlantirish tizimi bilan bog'lash.

Ushbu ishlab chiqilgan ilmiy-amaliy tavsiyalarning korxonada faoliyatiga tizimli tatbiq etilishi nafaqat joriy moliyaviy holatni yaxshilash, balki quyidagi strategik afzalliklarni ham ta'minlaydi:

Birinchidan, xarajatlar monitoringi orqali erishilgan shaffoflik korxonaning investitsiyaviy jozibadorligini tubdan oshiradi. Potensial investorlar va kredit tashkilotlari uchun moliyaviy oqimlari nazorat qilingan va "isrof" nuqtalari minimallashtirilgan korxonada ishonchli hamkor sifatida gavdalanadi. Bu esa kelajakda yirik investitsiya loyihalari va modernizatsiya dasturlari uchun arzonroq moliyaviy resurslarni jalb qilish imkonini beradi.

Ikkinchidan, "Lean production" va raqamli monitoring tizimlarining o'zaro integratsiyasi korxonaning bozor konyunkturasi o'zgarishlariga nisbatan egiluvchanligini (flexibility) oshiradi. Bu esa energetika sohasi kabi strategik muhim tarmoqlarda kutilmagan iqtisodiy tebranishlar va tashqi risklar sharoitida moliyaviy barqarorlikni saqlab qolishning asosiy kafolatidir.

Xarajatlarni boshqarishning taklif etilgan mexanizmlari korxonani inqirozdan himoya qiluvchi "immun tizimi" bo'lib xizmat qiladi va uning milliy hamda xalqaro iqtisodiy maydonda barqaror rivojlanish trayektoriyasiga chiqishini ta'minlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasining 2016-yil 13-apreldagi "Buxgalteriya hisobi to'g'risida"gi O'RB-404-son Qonuni // URL: <https://lex.uz/docs/-2931253>
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 27-oktabrdagi "Davlat ishtirokidagi korxonalarni isloh qilishni jadallashtirish hamda davlat aktivlarini xususiylashtirishga oid chora-tadbirlar to'g'risida"gi PF-6096-son Farmoni // URL: <https://lex.uz/mact/-5068824>
3. Abdukarimov I.T., Pardaev M.Q. Moliyaviy hisobot tahlili: Darslik. – T.: "Iqtisod-moliya", 2019. – 548 b.
4. Vahobov A.V., Ishonqulov N.F. Moliyaviy tahlil: Darslik. – T.: "Iqtisod-moliya", 2018. – 460 b.
5. Drury C. Management and Cost Accounting. 10th Edition. – South-Western: Cengage Learning, 2018. – 816 p.
6. Horngren C.T., Datar S.M., Rajan M.V. Cost Accounting: A Managerial Emphasis. 17th global edition. – Pearson Education, 2021. – 992 p.
7. Hotamov K.R. Korxonalarda xarajatlar monitoringini tashkil etish metodologiyasi // "Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar" ilmiy elektron jurnali. – 2021. – №3. – 225-234-b.
8. Karimov A.A. Boshqaruv hisobi tizimida xarajatlar tahlili va nazorati // "Moliya va bank ishi" ilmiy jurnali. – Toshkent, 2022. – №2. – 45-52-b.
9. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi rasmiy veb-sayti: www.stat.uz.
10. "O'zbekiston milliy elektr tarmoqlari" aksiyadorlik jamiyati rasmiy veb-sayti: www.uzbekistonmet.uz.
11. Korporativ axborot yagona portali: www.openinfo.uz.

muhandislik

& iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Abdurahmon Qurbonov

2026. № 5

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelmasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S-5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**

+998 93 718 40 07

<https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal>

t.me/yait_2100